

ЙОРДАН РАДИЧКОВ КРОТЪК ЧОВЕЧЕЦ

chitanka.info

„Ще дойдеш ли — питам го — да изнесем брашно на Керкезкото?“, а той ми вика: „Ей, то вече е надвечер, глей ги козите, слизат през сечините, тебе да се дои козата, ще прегори!“ И ми разправя той, че се била убола на вимето — козата му — и че ще я маже с червива вода, та да не червясало убоденото. Той държеше паница с червива вода и гледаше към сечините дано разпознае козата си; и май я разпозна, щото почна да ме побутва, без да ме гледа, и да ми вика: „Она е! Она е! Она!“

Кротък човечец беше той, тъжен човечец, съвсем дребен и очите му тъй кротко те гледат, че сърцето те заболява. И всичко наоколо бе също така кротко, като че му е одрало кожата: къщата му, дворът, оградата, а и ония цацорки, шарените, дето по градищата им викат кратуни — и те шарени, ама кротки. Кучето му, и то клечи кротко на двора, езикът му цял лакът надолу виси и гледа как жената пере в коритото. Тя пък съвсем скромна и незабележима женица, ни хълбок у нея, ни там каквото друго тебе, ни нищо, а само женица. Та пере тя, тръска си ръцете над коритото, па по едно време ни вика: „Що се не маате с това ваше шушу-мушу, ами ще вземете да ми подпалите къщата!“

И призовава тя господ да дойде да убие мъжа ѝ, ама господ никакъв не се появи, па и да се бе появил, как ли ще посегне на тоя кротък човечец! А тоя кротък човечец стиска паницата с червива вода, гледа към сечините и дума на жена си: „Не бой се, нема да я подпалиме!“

Той я успокоява, че няма да я подпалиме, пък аз гледам къщицата и виждам, че пушекът ѝ излиза през вратата. Съвсем никаква къщица, че дори комин няма, ами пушекът ѝ направо през вратата излиза. „Нема да я подпалиме, нема, нема!“ — казвам на женицата и се сещам за моята къща, щото и на нея пушекът ѝ направо през вратата излиза. И дворът ми същият, кажи-речи, и кучето същото, само дето цацорки нямам, не обича мойта жена цацорки. Веднъж ли е викала тя господ да ме убие, ама де ти господ ще влезе в двора ми, кво ще прави той в двора, да седне да гледа жена ми ли! Кво ще ѝ гледа, като у нея ни хълбок, ни там каквото другото тебе, нищо, а само женица!

А той гледа към сечините и ме пита по едно време: „Керкезкото ли? Бая е далече Керкезкото, знам го аз, нали оттам съм секъл нощем всички мертеци за къщата, па и кюприята е оттам, със зет ми заедно я

секохме и таман сме я повалили, тѐ ти го горския. Стой!, и стой! вика, и не само вика, ами щрак-щрак с пушката, па ние никъде и не бегаме. Не бегаме, а пристъпваме на месечината, все към него пристъпваме, както сме с брадвите, и като падна той на колене, и като го удари на една женска молба; ама ние къде ти, светкат брадвите на месечината, гръцманя му точно светят. На четири крака се измуши в гората и все вика: «Живи да сте, че ме поживихте!...» Знам го аз Керкезкото! Аааа, не е она! Не е! Не е! Мойта е с рогъи!“

За козата говореше, щото все сечините гледаше.

Пък аз гледам над сечините, дето е Керкезкото с големите тъмни гори, и си мисля за хората дали вече са там. Разбрали сме се с тях, къде голяма вечеря ще изнесем брашното, тогава още я на няма месечината.

„Змийско усое е Керкезкото, казва ми той, знам го аз, пълно е там с гъби, ама най-вече с лютици. То и лютицата става за ядене, стига само преди туй да я кипнеш и да ѝ хвърлиш водата. Па с лук после, па под връшника, та да видиш как ще си облизваш пръстите! Малко ли съм ги брал тая лютици!“ „Верно, че е усойно, казвам му, миналата неделя там вадих пънове, гората е пълна със змийски ризи.“

Човекът изведнъж се оживи и като гледаше да не разсипеаницата, почна да ми разказва как се съблича змията, също че жена се събличала — сваля си надолу полата, само че щом се съблече, пак облечена си остава. После се почесва, гледа ме все тъй кротко и пита: „Ами ако нещо гад или нещо друго излезе на пътя?“ „Не бой се, казвам му, имам револвер аз, шест на трийсет и пет е!“ И му го показвам, а той ни трепна, ни нищо, само пак ме попита: „Шест на трийсет и пет ли?“ и аз му казвам, че е шест на трийсет и пет. „Да бехме запушили“, кани ме той и сядаме да запушиме.

Сядаме върху мекия трескот, буболечици пъплят по него, мравки подтичват, заети с мравешки работи, козите вече не се виждат в сечините, влезли са в селото. „Па колко пъти съм губил стока в Керкезкото“, ми вика той и ми разправя как губил там стоката си и как познава всичко като дланта на ръката си. Две овце му се били агнели там, първескини, забият се в тръните и се агнят, а той обикаля и търси, обикаля и търси. „Целото Керкезко го овършах!“

Но ето я и козата най-последно. Тя блъсна с рога вратницата, погледна ни, дяволът с дявол, и веднага почна да бръсти овошката до вратницата. Той скочи, подвиквайки: „Ненабръстила се!“, сгащи я

между вратницата и плета, дето висяха цацорките, хвана я за рогата и я поведе през двора, та да ѝ намаже вимето с червива вода. Добре, ама не успя да я свърши тая работа, щото пък кучето, дето клечеше кротко край коритото, отмъкнало сапуна и взело да го яде. Женицата видя това чак когато от сапуна нищо не беше останало, а само една топка пяна имаше на устата на кучето. То си тръска главата, дано падне пяната, женицата се развика и хукна да търси нещо да удари с него кучето. Тя тича нагоре-надолу из двора, а мъжът ѝ пусна козата, взе едно дърво и уж кротко пристъпи към кучето, ама като го удари през кръста, та то два пъти се обърна. „Сапун ще ядеш! — псуваше го той. — Знаеш ли как се намира сега каустик, никъде нема каустик!“, и хвърли дървото подире му.

Дойде той при мене после да ми каже с какъв зор бил взел една буца сода каустик. Ама не можа да ми доразправи, козата пак се бе върнала при овошката и я бръстеше, та изтича да отварди овошката. А аз пък гледам Керкезкото, моите хора сигурно вече са пристигнали и гледат отгоре селото. Слънцето, ааа, ще залезе, наоколо става червеникаво, като че ще пламнеме всичките — и добитъкът, и народът, и къщите.

„Виж кво, казвам му, ей сега ще зайде слънцето, кажи ми, къде да те чакам?“ Той държи единия рог на козата, гледа ме кротко и най-кротко ми казва, че не може да дойде. Партизанлък е това, ще си подпали къщата с тоя партизанлък! Ако е да откраднем дърва от Керкезкото, щял да дойде, но да носиме там брашно за някой си — никога! — на човек и главата му може да хвъркне за тая работа! „Нема да стане, нема, нема!“ И кляка той да маже с червива вода вимето, а аз на три крачки излизам на улицата. Козата врещи подире ми, адът му с ад, като че я дерат с кремък!

И се вземам аз, та в къщи. И гледам как пушекът на къщата ми направо през вратата излиза, а пред вратата седят децата ми и ядат печени картофи заедно с люспата. Жената вади вода с витела и полива градината. „Цигук-цигук, вика вителът, цигук-цигук!“ Стоя на средата на двора, мисля си: на два пъти ще се изнася брашното, два пъти ще опъвам Керкезкото, до сабаале ще стане! И опъвам аз брашното и се наемам през сечините, всичко ми е познато, всяка пътека и криволица. Ама, изглежда, братя, че и на други е било познато, и други

е имало в тъмното, късно ги чух. „Стой! Стой!“, викат ми, ботуши тропат, пушки припукаха, брашното зле ме притисна.

Убиха ме, братя, и като лежах после в сандъка тъй смирено, че дори раните не усещах, гледам как оня идва да се прощава с мене. Той си сваля капицата, ръцете му миришат на червива вода и на виме, стои той кротко край сандъка и ме гледа с кротки очи. Тъй кротко ме гледа, братя, че ме заболява сърцето и почвам да търся револвера си, дето е шест на трийсет и пет, за да гръмна в кротките му очи.

Десет ли, двацет ли години лежа аз, братя, в могилата. Лежа в могилата, гледам как жената вади вода с витела, вителът си все своето повтаря: цигук-цигук; и гледам как пушекът на къщата ми все през вратата излиза, щото ми е никаква къщицата. Само дето децата не виждам да седят пред вратата и да ядат картофи заедно с люспите. И другата къща гледам също, нали другата къща срещу моята, но на нея, братя, пушекът ѝ вече не излиза през вратата, защото човечецът лека-полека комин ѝ направи и сега пушекът му направо през комина излиза. Той стои кротко на двора и гледа как пушекът кротко се вие през комина му. А аз, като му гледам комина, почва да ме заболява сърцето и ровя в могилата да търся револвера си, тоя, дето е шест на трийсет и пет, та да гръмна в комина му, но ми го нема револвера, братя, забравили са да го оставят в могилата ми.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.